

РОЗРОБЛЕННЯ ПОЛІТИКИ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНУ

©2019 РОМАНКО О. П.

УДК 334.021
JEL: E03; O31; E22; P25

Романко О. П. Розроблення політики активізації інноваційно-інвестиційної діяльності регіону

Досліджено теоретичні питання розроблення активізаційних засобів щодо підвищення конкурентоспроможності інноваційно-інвестиційної діяльності регіону. Дані пропозиції враховують суб'єктний, об'єктний та комплексний підходи до здійснення заходів, які спрямовані на підвищення ділової активності інноваційно-інвестиційної регіональної сфери. Проведення даних заходів передбачає задіяння всіх верств населення регіону, а саме: суб'єктів регіонального управління, економічно активних суб'єктів та населення, що дасть можливість уникнути диспропорційного розвитку суб'єктів регіону.

Ключові слова: інноваційна діяльність регіону, інвестиційна діяльність регіону, активізація інноваційно-інвестиційної діяльності регіону.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-8-93-97>

Бібл.: 8.

Романко Ольга Петрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри теорії економіки та управління, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу (вул. Карпатська, 15, Івано-Франківськ, 76019, Україна)

E-mail: olgaromanko11@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-1587-1370>

УДК 334.021
JEL: E03; O31; E22; P25

Романко О. П. Разработка политики активизации инновационно-инвестиционной деятельности региона

Исследованы теоретические вопросы разработки активизационных средств относительно повышения конкурентоспособности инновационно-инвестиционной деятельности региона. Данные предложения учитывают субъектный, объектный и комплексный подходы к осуществлению мероприятий, направленных на повышение деловой активности инновационно-инвестиционной региональной сферы. Проведение данных мероприятий предполагает задействование всех слоев населения региона, а именно: субъектов регионального управления, экономически активных субъектов и населения, что позволит избежать диспропорционального развития субъектов региона.

Ключевые слова: инновационная деятельность региона, инвестиционная деятельность региона, активизация инновационно-инвестиционной деятельности региона.

Библ.: 8.

Романко Ольга Петровна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры теории экономики и управления, Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа (ул. Карпатская, 15, Ивано-Франковск, 76019, Украина)

E-mail: olgaromanko11@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-1587-1370>

UDC 334.021
JEL: E03; O31; E22; P25

Romanko O. P. Development of Activation Policy of the Innovative-Investment Activities of Region

The theoretical issues of the development of activation tools aimed at innovation and investment activity of the region in order to increase its competitiveness are researched. These proposals take into account subject, object and complex approaches to the implementation of measures aimed at increasing the business activity of the innovation and investment regional sphere. Implementation of these measures involves all strata of the population of the region, namely: subjects of regional governance, economically active subjects and the population, thus allowing to avoid disproportionate development of the subjects of region.

Keywords: innovative activity of region, investment activity of region, activation of innovation and investment activity of region.

Bibl.: 8.

Romanko Olga P. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Theory of Economics and Management, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (15 Karpatska Str., Ivano-Frankivsk, 76019, Ukraine)

E-mail: olgaromanko11@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-1587-1370>

Інноваційна діяльність складає серцевину сучасної економіки, надає можливість розвиватися, а інноваційно-інвестиційна діяльність свідчить про високий рівень розвитку усвідомлення майбутнього розвитку суб'єктів управління. У світі домінує інноваційно-інвестиційний тип економічного зростання. Така діяльність є не лише підставою для формування конкурентоспроможності країн та регіонів, а й визначає їх місце у світовій ієрархії.

Відомий американський економіст Дж. Сакс за цією ознакою поділяє світ на три частини [1, с. 13]. Перша з них представлена високорозвиненими країнами та регіонами, в яких зосереджено близько 15 відсотків населення планети. Саме тут виробляються інновації,

які відтак розповсюджуються по світу. Друга частина, яка складає близько половини населення, здатна закуповувати та впроваджувати технологічні інновації у власне виробництво. І, нарешті, третя частина є фактично відірваною від світового технологічного розвитку: тут і не виробляють, і не впроваджують інновацій. При цьому науковець наголошує, що розмежування не завжди збігається з національними кордонами, а має чітко виражений регіональний характер.

Звісно, регіональний рівень впливу на інноваційно-інвестиційну діяльність не має компетенції здійснити фундаментальні зміни для кардинально-векторних зсувів для даної діяльності, однак має свої незамінні особливості та можливості. У багатьох кра-

їнах з розвинутою економікою саме регіональний рівень здійснює апробацію певних заходів впливу, які, отримавши ефективність результатів, після модернізації впроваджуються на національному рівні. Так, із підтримкою регіональних органів влади можуть створюватися чи зароджуватися процеси, які будуть мати достатньо сильний позитивний вплив державного значення на підвищення конкурентоспроможності.

Проблеми пошуку внутрішніх і зовнішніх методів удосконалення системи державного управління інвестиційною та інноваційною діяльністю на регіональному рівні розглядається у працях таких дослідників: Затоначка Т. Г., Ставицький А. В., Киляк В. Ф., Осецький В. А., Борщевський В. В., Крупка М. І., Литвиненко О. Є., Шаповалов О. В. та інших. У цих роботах знаходять своє відображення різні аспекти інноваційно-інвестиційної політики держави, пов'язані зі стимулюванням їх активності та ефективною мобілізацією внутрішніх і зовнішніх джерел для використання широкого спектра інструментів та методів їх стимулювання.

Однак у сучасних умовах національного розвитку економіки країни та впровадження реформи децентралізації публічної влади постає необхідність у розробленні методів активізації інноваційно-інвестиційних видів господарської діяльності на регіональному рівні.

Мета статті – розроблення пропозицій, методів та напрямків активізації інноваційно-інвестиційної діяльності на регіональному рівні впровадження.

Активізація інноваційно-інвестиційної діяльності в регіоні – це система методів та механізмів впливу на регіональні суб'єкти господарювання, посилення їх діяльності в створенні та використанні інноваційних процесів, здійснення інвестицій в інноваційну діяльність. Регіон не тільки здійснює підбір і розроблення способів впливу на інноваційно-інвестиційну діяльність, але й формує пріоритетні напрямки розвитку діяльності для збільшення регіонального добробуту на межі суміжності та синергії регіональних галузей з інноваційною. Визначення таких напрямів є для регіональних суб'єктів управління ключовим, оскільки забезпечує підвищення конкурентоспроможності регіону, а за декількома складовими елементами одночасно, а саме – ділової активності та інноваційно-інвестиційної діяльності регіону. Тим більше, таке ділове поєднання й об'єднання дає взаємодоповнюючий цикл розвитку різних сфер і галузей з практично невичерпними можливостями.

Зосередивши увагу на регіональному рівні активізації інноваційно-інвестиційної діяльності та спираючись на світовий досвід, можна рекомендувати регіонам визначитися не тільки з механізмами здійснення активізації, але й і з напрямками (шляхами) застосування впливу. Такі напрямки мають базуватися на регіональній інноваційній існуючій діяль-

ності або бути новим викликом для неї. У будь-якому випадку такий вибір може мати велике значення для економіки регіону та підвищення рівня його конкурентоспроможності. А при ефективній політиці активізації інноваційної та інвестиційної діяльності регіон може стати передовим у даному напрямі.

Напрямки регіонального спрямування активізації інноваційно-інвестиційної діяльності можуть бути такими:

1. Галузеве спрямування інноваційної діяльності. Першою і беззаперечною галуззю для будь-якого регіону України є сільське господарство. При правильному підході с/г стає локомотивом економічного зростання для всієї країни та дає можливість розвиватися суміжним галуззям. Основні аргументи на користь даного твердження такі:

а) у країнах, які мають високий рівень розвитку інноваційної діяльності, частина населення (а подекуди більша частина) займається сільським господарством. До прикладу, Індія входить до п'ятірки країн, які швидко розвивають ІТ-технології, однак у цій сфері зайнято близько 3 млн осіб населення, у той час як у сільському господарстві – у 200 разів більше. Це та галузь, яка потребує значного людського ресурсу. Відповідно, зменшується безробіття та збільшується самозайнятість населення регіону [2, с. 20];

б) поєднання інноваційної діяльності та с/г дає невичерпну кількість викликів для новаторства, а відповідно, можливостей розроблення інноваційних продуктів. Такі продукти мають бути використані для підвищення рентабельності с/г; конкурентоспроможності товарів за цінами та якісними характеристиками; збільшення ефективності використання природних та інших ресурсів; наближення до точних видів господарювання. Отже, від такої співпраці отримується взаємовигода трьох сторін: регіон формує відносини, що приносять прибутковість місцевому бюджету та підвищують регіональну конкурентоспроможність; фермери отримують більш конкурентоспроможну продукцію для зовнішніх ринків; а суб'єкти інноваційної діяльності – інноваційний продукт як товар і, відповідно, рентабельний бізнес [3, с. 36].

Ще однією галуззю регіональної уваги в активізації інноваційної діяльності може виступати будь-яка галузь, яка має значення для регіону або має намір такою стати. Туризм може сприйняти та спожити інновації для власного розвитку. Базуючись на положеннях Генеральної угоди з торгівлі послугами, виділяють три напрями розвитку інновацій у туризмі [4].

На сьогоднішній день кількість класифікацій видів та типів туризму зростає швидкими темпами: розрізняють уже 20 категорій та близько 100 видів туризму. Це свідчить про величезні можливості кожного міста чи іншого населеного пункту залучитися до даної діяльності. Сучасний регіональний потенціал у туризмі формується не на основі природних і геогра-

фічних умов, а на управлінських можливостях здійснити поштовх до розвитку даної сфери та подальше утримання темпів розвитку. А також на здатності регіону підтримувати будівництво чи створення самих об'єктів туризму.

Галузеве спрямування інноваційної діяльності має як індивідуальний характер (оскільки регіон може самостійно створити симбіоз двох галузей на основі власних конкурентних переваг чи набутого економіко-соціального досвіду), так і універсальний, що визначається регіональною ініціативою для продуктивного об'єднання діяльності з міжрегіональною підтримкою, а відповідно, і підвищенням конкурентоспроможності національної економіки.

2. Заходи активізації інноваційно-інвестиційної інфраструктури. Інноваційно-інвестиційна інфраструктура регіону є невідривною частиною національної, але з різницею в регіональному рівні впливу на неї в межах компетенції органів публічної влади. Вона представлена як суб'єктами інноваційної, інвестиційної діяльності та суб'єктами їх «обслуговування», так і комплексом економічних відносин, в які вони вступають з метою впливу на економічну дійсність. Отже, регіону слід враховувати елементи інституційної складової наявної інфраструктури та якість набутих і налагоджених взаємовідносин між учасниками – суб'єктами інфраструктури.

З інституційної точки зору управління – регіону в здійсненні своєї політики активізації інноваційно-інвестиційної діяльності притаманно тяжіти до збільшення кількості учасників відповідної інфраструктури, залучаючи нових та діючих суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності до регіональних процесів та проектів та налагодження довготермінових відносин. Джерелами такого кількісного розширення можуть ставати щойно створені суб'єкти та суб'єкти, з якими не здійснювалася співпраця як національного, так і зарубіжного рівня. Передумовою для цього є збільшення уваги іноземних суб'єктів венчурного капіталу до вітчизняного інноваційного потенціалу. На протигагу негативним національним характеристикам економіки країни можуть стати регіональна зацікавленість та лобювання інтересів регіону з гарантіями виконання обов'язків як регіональних суб'єктів управління, так і регіональних суб'єктів ділової активності. У деяких випадках регіону актуально буде самостійно брати активну участь в отриманні нових економічних зв'язків для розвитку інноваційно-інвестиційної інфраструктури та регіонального розвитку через реалізацію інноваційних проектів регіонального та державного значення.

Мінрегіон України з 2017 р. випускає щорічно доповнений інформаційний довідник програм бюджетної підтримки регіонів України Європейським Союзом з розділом «Інноваційна економіка та інвестиції» в межах прийнятої Державної стратегії

регіонального розвитку на період до 2020 року. Він містить детальний опис кожної програми, перелік завдань, на вирішення яких спрямовані програми, очікувані результати та обсяги фінансування, на які можуть розраховувати регіони, втілюючи на своїх територіях такі програми [5, с. 40]. Такою фінансовою підтримкою може і має скористатися кожен регіон держави, але на сьогодні існують лише одиничні приклади тісної співпраці.

3. Використання результатів інноваційно-інвестиційної діяльності. Особливістю інноваційної діяльності є те, що інноваційний характер має не тільки кінцевий продукт, що потрапляє на ринок, але й технології, управлінські рішення, заходи підвищення та покращення продуктивності праці, конкурентоспроможності підприємств тощо. Це дає змогу будь-яким суб'єктам регіону залучитися до інноваційних підходів для особистої чи ділової реалізації та ставати споживачами інноваційних продуктів. Своєю чергою, інвестиційна діяльність регіону теж не обмежена фінансовими суб'єктами, що реалізують свої послуги на регіональних ринках, але й надає можливість суб'єктам різної форми господарювання здійснювати та ставати співчасниками інвестиційних процесів [6].

Використання інноваційно-інвестиційної діяльності передбачає задіяння, використання та впровадження продуктів інноваційної та інвестиційної діяльності, їх складових елементів та заходів для суб'єктної вигоди чи прибутку. Таке використання охоплює всі види суб'єктів та їх об'єднання та вимагають певних особливостей у застосуванні:

а) *використання органами публічної влади інноваційно-інвестиційної діяльності.* На сьогоднішній день громади держави й органи публічної влади зобов'язані ставати на чолі нових форм і методів управління, здійснювати постійне підвищення якості своїх управлінських механізмів і перебувати в пошуку інноваційних рішень для розвитку регіону. Суб'єкти управління територіальними одиницями стають основними споживачами, а також започатковують культуру споживання інноваційно-інвестиційної діяльності та надають приклад для наслідування. Мотивацією для цього стає потреба в здійсненні політики підвищення регіональної конкурентоспроможності на стратегічному і тактичному рівнях в умовах жорсткої конкуренції між регіонами за наявністю тождних, державно наділених механізмів та індивідуально-регіонального підходу і навичок в управлінні. Для регіональних управлінців інноваційно-інвестиційна діяльність може задовольняти такі потреби:

- ✦ застосування інноваційних інструментів для стимулювання та підтримки економіко-соціального розвитку регіону,
- ✦ застосування сучасних новітніх продуктів для ведення внутрішньої організаційної роботи суб'єктів різних ієрархій управління регіоном, їх комунікації та зв'язку;

- ✦ заміна адміністративних послуг на ефективні та мобільніші, що сприятимуть вільному доступу населення;
- ✦ інноваційні підходи мотивації суб'єктів територіального управління та реалізація системи здійснення громадського контролю;
- ✦ розвиток міжрегіонального та міжнародного співробітництва суб'єктів управління територіями та переймання відповідного досвіду в інноваційному управлінні;
- ✦ інвестиційне залучення для заходів інноваційного впровадження функціонування органів публічної влади;
- ✦ постійне підвищення кваліфікації суб'єктів управління регіоном та отримання ними «швидких» знань щодо сучасних інструментів і методів на основі інноваційності;
- ✦ розроблення та впровадження планів та проєктів з використанням інноваційних заходів та способів задоволення потреб населення регіону;

б) *використання суб'єктами господарювання інноваційно-інвестиційної діяльності*. Не кожний суб'єкт господарювання створюється тільки заради отримання максимального прибутку, а відповідно, мотивації застосування інноваційних підходів та продуктів підприємницької діяльності набагато ширші та різноманітніші. На сьогоднішній день немає жодної глобальної економічної інституції, яка б не стверджувала про головний драйвер розвитку – інноваційний шлях розвитку всіх суб'єктів господарювання. Україна за темпами впровадження інновацій для підприємництва має мізерні результати здебільшого через відсутність розвитку інноваційного ринку та державної підтримки в інвестуванні та кредитуванні таких заходів;

в) *використання населенням регіону результатів інноваційно-інвестиційної діяльності*. Населенню регіону притаманний розвиток, а його швидкість та напрям залежить від багатьох факторів, у тому числі внутрішніх (регіональних) і зовнішніх (національних). Використання населенням інновацій розпочинається з його регіональним впровадженням і доступом, або зумовлено індивідуальною потребою використання для власного задоволення. Переваги такого споживання полягають у такому:

- *для регіону* – це метод підвищення активності інноваційно-інвестиційної діяльності розвитку регіону та підвищення комфортності проживання населення;
- ✦ регіональний сучасний метод розвитку власної інфраструктури, містобудування, стратегічного планування «розумного» регіону;
- ✦ вирішення питань і проблем для соціального споживання інноваційними способами;
- ✦ отримання доходів до бюджету у випадку самоокупності та прибутковості даних проєктів;

- *для населення* – метод залучення до індивідуального саморозвитку спільно з регіональним;
- ✦ осучаснення вирішення потреб і викликів від населення регіону;
- ✦ можливість впливати на регіональні рішення та створювати прецеденти особистої участі в містобудуванні;
- ✦ підвищення комфортності та безпеки життя, можливість прояву громадського обов'язку тощо;
- *для новаторів та інвесторів* – новий перспективний ринок інноваційних продуктів;
- ✦ спосіб впровадження стартапів, орієнтованих на соціальне споживання, а відповідно, збільшення зацікавленості в їх розробках;
- ✦ державна підтримка та фінансування соціальних інноваційних продуктів;
- ✦ прибуткові інвестиції, які у випадку успішності в одному регіоні стають потребою для всіх регіонів держави;
- ✦ можливість здійснювати розвиток регіону на основі власних інноваційних проєктів та із залученням інвесторів.

На сьогоднішній день найбільш активними щодо застосування соціального споживання інновацій є міста Вінниця, Київ, Львів, Харків [7]. Вони є засновниками багатьох інноваційних рішень національного значення в таких напрямках, як: електронне управління; відкритість управління, у тому числі бюджету; адміністративні послуги для населення; комунікація в комунальній сфері; транспортна інфраструктура; розвиток соціальних сфер; питання безпеки та свідомості громадян; туристичні інновації. Основними недоліками такого локального розвитку інноваційного споживання є саме регіональні розбіжності в політиці застосування та впровадження інноваційних продуктів та першочерговість соціальних потреб. Тим більше, що такі інновації застосовуються переважно для міст обласного значення, а решта регіону залишається поза увагою, зокрема через вартість таких продуктів [8].

Для використання інноваційних продуктів питання регіональної приналежності немає значення, оскільки регіон залишається подекуди єдиним мотиватором для такого здійснення. На ньому зосереджені механізми та інструменти активізації інноваційної та інвестиційної діяльності в регіоні та можливості підвищення інтелектуального розвитку свого населення. Це приводить не тільки до збільшення конкурентоспроможності регіону чи країни, а є сучасним способом залишатися країною з економіко-соціальним розвитком та високим рівнем добробуту населення.

Активізація інноваційно-інвестиційної діяльності в регіоні застосовується з огляду на суб'єктний та об'єктний аспекти щодо здійснення заходів такого роду впливу. Такий підхід має ряд переваг:

- ✦ по-перше, комплексність в заходах впливу при одночасній вузькій спрямованості згідно з цілями регіону;
- ✦ по-друге, спонукає до індивідуального та колективного формування інноваційно-інвестиційної культури використання даної діяльності в регіоні;
- ✦ по-третє, знаходиться в тандемі із сучасним розвитком інноваційно-інвестиційної діяльності та не створює одиничні «локомотиви» їх прогресу.

ВИСНОВКИ

Таким чином, у статті запропоновано основні напрямки, шляхи та заходи активізації інноваційно-інвестиційної діяльності в регіоні, яка передбачає, зокрема, розвиток регіональної економічної та соціальної сфери. Використання зазначених підходів регіону до формування та реалізації своєї політики активізації даної діяльності має здійснюватися органами публічної влади в межах національної концепції розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності держави. Такі заходи діють як індивідуально, так і можуть входити в комплекс політики підвищення регіональної конкурентоспроможності для більшої ефективності життєдіяльності регіону. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Сакс Дж. Экономическая конвергенция и экономическая политика. *Вопросы экономики*. 2005. № 5. С. 13–38.
2. Новиков В. С. Инновации в туризме. М. : ВЦ «Академия», 2007. 208 с.
3. Слепокуров А. С. Геоэкологические и инновационные аспекты развития туризма. Симферополь : СОНАТ, 2000. 100 с.
4. Побудова спільної інноваційної стратегії: Україна – ЄС. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/07752.pdf>
5. Довідник програм бюджетної підтримки регіонів в Україні Європейським Союзом. URL: http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/04/Programi-regionalnogo-rozvitku_do-postanovi-KMU_821.pdf
6. Управління інноваціями : доповідь консалтингової компанії «Делойд» 2018. URL: https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/financial-services/solutions/investment-management.html?icid=top_investment-management
7. Машлякевич А. О. Аналіз якості інноваційної діяльності в Україні та за кордоном. *Ефективна економіка*. 2015. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4349>
8. Рейтинг смарт-інновацій для міст України. URL: <http://www.urbanua.org/dosvid/ukrayinski-pryklady/340>

REFERENCES

“Dovidnyk prohram biudzhetnoi pidtrymky rehioniv v Ukraini Yevropeiskym Soiuzom” [Directory of budget support programs for regions in Ukraine by the European Union]. http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/04/Programi-regionalnogo-rozvitku_do-postanovi-KMU_821.pdf

Mashliakievych, A. O. “Analiz yakosti innovatsiinoi diialnosti v Ukraini ta za kordonom” [Analysis of the quality of innovative activity in Ukraine and abroad]. *Efektivna ekonomika*. 2015. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4349>

Novikov, V. S. *Innovatsii v turizme* [Innovation in tourism]. Moscow: VTs «Akademiya», 2007.

“Pobudova spilnoi innovatsiinoi stratehii: Ukraina – Yes” [Building a joint innovation strategy: Ukraine – EU]. <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/07752.pdf>

“Reitynh smart-innovatsii dlia mist Ukrainy” [Smart Innovation Rating for Ukrainian Cities]. <http://www.urbanua.org/dosvid/ukrayinski-pryklady/340>

Saks, Dzh. “Ekonomicheskaya konvergentsiya i ekonomicheskaya politika” [Economic convergence and economic policy]. *Voprosy ekonomiki*, no. 5 (2005): 13–38.

Slepokurov, A. S. *Geoekologicheskkiye i innovatsionnyye aspekty razvitiya turizma* [Geoecological and innovative aspects of tourism development]. Simferopol: SONAT, 2000.

“Upravlinnia innovatsiiamy : dopovid konsaltnhovoї kompanii «Deloid» 2018” [Innovation Management: Report of Deloid Consulting Company 2018]. https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/financial-services/solutions/investment-management.html?icid=top_investment-management